

Den dobbelte genreforventning

Ellen Krogh

Syddansk Universitet

Trondheim 16. november 2012

Dobbeltheden som grundfigur

- Skolens skjulte læreplan (Broady 1981)
- Den sociale kontrakt i norskstilen (Berge 1988)
- Norsklærernes dobbelte målsætning. Faglig og subjektiv relevans. ”Stil” og autentiske genrer. Lærerautoritet og elevautonomi (Smidt 1996; jf Jensen et al. 1998)
- Identitet og identifikation (Gee 2009; jf. Ivanič 1998, Barton 1994)

"Sårn" gør man det

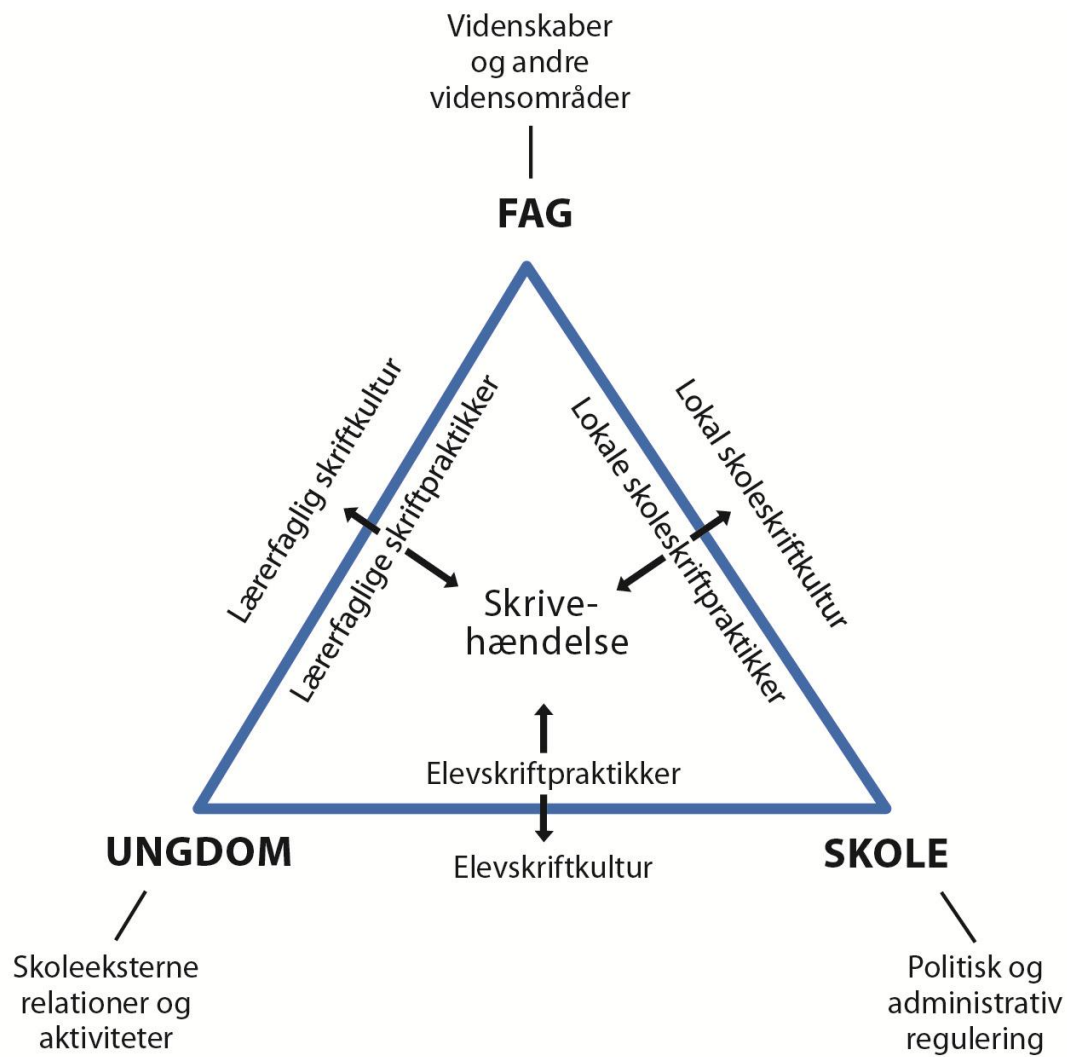
- De ligner ikke helt os, "sjællændere". Deres irriterende, underlige accent afslører, at de altså desværre ikke bor på den rigtige side af Fyn. De arbejder alle sammen som landmænd eller griseavlere, bor alle sammen på landet, gifter sig tidligt, følger aldrig nogle moderne tendenser, og er konsekvent lidt dummere end os. De lever deres stille og ret ensformige liv uden synderlige problemer. Mange af dem ligner hinanden, med leverpostejsfarvet hår, firkantede ansigtsformer og medium kropbygning. De kommer fra store børnefamilier, og har alle sammen drømmen om at få ti små rollinger selv. De ejer ikke ting som en ipod, en computer eller noget så simpelt som en mobiltelefon. De elsker tarteletter (der er ingen undtagelser). De snakker ikke helt ligesom os andre (i min verden normale mennesker) på sjælland, men siger mystiske ting som "sårn" og "træls" i mindst hver anden sætning. Beskrivelsen af en ægte jyde. Eller i hvert fald i følge mange fordomme.
- Selv efter alle disse ellers udmærkede fuldstændig ubegrundede fordomme er jeg gået hen og er blevet venner med en jyde her tidligere på året. Det hele startede i vinterferien, da jeg var i Island med min svømmeklub. Jeg ved ikke, om det var planlagt, men der var også en anden klub fra Danmark, en svømmeklub fra Esbjerg. Vi var på ekskursioner sammen, og svømmede i samme svømmehal. Vi fik egentlig ikke snakket så utrolig meget sammen ^{derovre}. Men hvad er facebook ellers opfundet for? Jeg kender i hvert fald en del af dem bedre nu.
- † Ham jeg kender bedst, skriver jeg stadig ret meget med. Jeg tror, vi har holdt kontakten, fordi vi har meget tilfælles. Vi har nogenlunde samme alder, vi går begge to til svømning på højt niveau, og har vel egentlig lidt de samme "problemer". Til at starte med syntes jeg, at han snakkede virkelig underligt, at Esbjerg da helt sikkert var en skod by, og at de alle sammen sikkert ikke var værd at bruge tid på. Men efterhånden begyndte jeg at ændre mine personlige meninger om dem, baseret på realiteter i stedet for ideerne jeg er vokset op med. For i virkeligheden er han jo ikke så slem – han er jo næsten ligesom mig. Jeg mener han bor jo i en almindelig by (den er jo faktisk ret så stor), han har ganske almindelige forældre med almindelige jobs, han går til svømning ligesom mig, og hans yndlingsret er faktisk *ikke* tarteletter (jeg ved det - det er svært at tro på).
- Jeg har endda fundet ud af, at de synes, vi snakker præcis lige så underligt, som vi synes, de gør. Vi siger åbenbart hele tiden "ikk" og "qitså", og det skulle endda være mindst ligeså irriterende at høre på i længden. Vi bor efterhånden på "djevlesten", og der skulle være så forurenet i København, at det ville være uansvarligt at opfostre børn der. Nogen af dem tror, at alle unge herovre bor i ungdomshuset, drikker hjernen ud hver weekend, og får dårlige karakterer. De tror på alle de dårlige ting, men undlader mange af de gode – ligesom vi gør.
- Så faktisk tror jeg alt i alt, at vi er nogenlunde lige gode til at generalisere, og tror på de fordomme, som vi får smækket i hovedet hele tiden. Vi burde nok overveje tingene og holde lidt mere sammen og i stedet bekriige svenskerne - hvis det nu endelig skulle være.

Årets bedste stil

- *Skriveordre*: ”klumme” om at blive frarøvet sine fordomme. Opgave stillet i et opgavehæfte til folkeskolens afgangsprøve. En autentisk klumme er aftrykt som inspirationstekst.
- *Elevtekst*: Genresikker, humoristisk/ironisk personlig beretning om fordomme mod jyder og om opløsning af fordomme gennem et personligt møde. Slutningen har et selvironisk twist. Ungdomssprog, men også skole-/voksensproglige signaler.
- *Lærerrespons*: højeste karakter, markeret gennem afkrydsning i et skema over bedømmelseskriterier. Sprogrettelser i elevteksten.

Skrivekulturelle identifikationsmuligheder

- Strategisk-funktionel skoleskriftkultur med fokus på eksamenstræning.
- Danskfaglig skriftkultur med fokus på genrebevidsthed og sproglig korrekthed, mens indholdet oftest er relativt frit. Åbner for selvudfoldelse inden for journalistiske, litterære og essayistiske genrerammer.
- Elevskriftkultur præget af kløft mellem kommunikativ fritidsskrivning og strategisk og rituel skoleskrivning. Identifikationsrummet mellem præstation, passivitet og modstand.

Den dobbelte genreforventning

	Kommunikativ genre	Skolegenre
Genrebestemmelse	Klommen som journalistisk petitgenre (personlig, humoristisk)	Klommen som en af en række opgavegenrer ved folkeskolens afgangsprøve
Som realiseret i Sofias opgave:		
Fag/det referentielle	Hverdagserfaringer	Genrebeherskelse og -kundskab
Ungdom/det ekspressive	Ung stemme der tillægger erfaringerne betydning	Elevstemme der signalerer beherskelse af skolediskurs
Skole/det adressive	Underholde læser af avis eller ungdomsmagasin	Dokumentere danskfaglig skrivekompetence over for lærer

Et lykkeligt møde

Interview: det kedelige og skolens 'faktaer'

- En strategisk præstationsdiskurs
- En personlig udfoldelsesdiskurs

Klummen muliggør

- mediering mellem diskurserne
- personlig erkendelse

Den eksplorative udfordring

- Faglighed og skriftlighed 2010-2014 (www.sdu.dk/fos)
- Longitudinalt, etnografisk og tekstorienteret
- Elevperspektivet (fravalg af lærernes perspektiv)
- Den dobbelte genreforventning: et analytisk udgangspunkt

TAK

Litteratur

Barton, D. (1994): *Literacy. An Introduction to the Ecology of Written Language*. Oxford UK & Cambridge USA: Blackwell

Berge, K.L. (1988). *Skolestilen som genre. Med påtvungen pen*. Oslo: LNU Cappelen

Broady, D. (1981): *Den dolda läroplanen*. Stockholm, Samhällsvetenskapligt Bibliotek.

Gee, J.P. (2009). Identity without identification. Carter, A., Lillis, T., Parkin, S. (Eds.). *Why Writing Matters*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Ivanič, R. (1998): *Writing and identity. The discursual construction of identity in academic writing*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
Jensen, M.J., Krogh, E., Nordsborg, I.L., Rasmussen, A., Witzke, A. (1998). *Når sproget vokser*. København: Daneklærerforeningen.

Pardoe, S. (2000). Respect and the Pursuit of 'Symmetry'. Barton, D., Hamilton, M., Ivanič, R. (Eds.). *Situated Literacies. Reading and Writing in Context*. London/New York: Routledge

Smidt, J. (1996). *Fornyelsens konflikter. Skriveopplæring i videregående skole i 90-åra*. Oslo: LNU Cappelen.

Smidt, J. (2002). Double Histories in Multivocal Classrooms : Notes Toward an Ecological Account of Writing. *Written Communication* 2002 19: 414